

Original Research Paper

Azərbaycanda turizmin inkişafının perspektivləri

Ramazan Şahməmmədov

<https://orcid.org/0009-0005-3432-8906>

¹ *Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti, Bakı, Azərbaycan*

Article history

Received: 06.06.2026

Revised: 11.06.2026

Accepted: 15.06.2026

*Corresponding Author: Ramazan Şahməmmədov, *Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti, Bakı, Azərbaycan, Azərbaycan;*

Email:

ramazansahmemmedov@gmail.com

Xülasə

Azərbaycanda turizm sahəsinin inkişaf perspektivləri bu məqalənin əsas tədqiqat mövzudur. Ölkənin zəngin təbiəti, qədim tarixə malik abidələri, milli adət-ənənələri və əlverişli coğrafi mövqeyi turizmin inkişafı üçün mühüm imkanlar yaradır. Son illərdə dövlət tərəfindən həyata keçirilən layihələr, müasir hotellərin və turizm komplekslərinin tikilməsi, yol və nəqliyyat infrastrukturunun yenilənməsi bu sahənin daha da inkişaf etməsinə şərait yaratmışdır. Eyni zamanda beynəlxalq tədbirlərin təşkili Azərbaycanın turizm ölkəsi kimi tanınmasına və ölkəyə gələn turistlərin sayının artmasına müsbət təsir göstərmişdir. Məqalədə turizm sahəsində mövcud olan çətinliklər və onların aradan qaldırılması yolları da nəzərdən keçirilir. Ümumilikdə isə turizm sektoru Azərbaycanın iqtisadiyyatında mühüm yer tutur və gələcəkdə daha geniş inkişaf imkanlarına malikdir. Mövcud imkanlardan düzgün istifadə edilməsi və dövlət dəstəyinin davam etdirilməsi gələcəkdə turizm sektorunun daha da inkişaf etməsinə, ölkə iqtisadiyyatına böyük gəlir gətirməsinə və Azərbaycanın beynəlxalq turizm mərkəzlərindən birinə çevrilməsinə şərait yaradacaqdır.

Açar sözlər: *turizm; turizmin inkişafı; inkişaf perspektivləri; ölkə turizmi; potensial; infrastruktur*

Giriş

Müasir dövrdə turizm dünya iqtisadiyyatının ən sürətlə inkişaf edən sahələrindən biri hesab olunur. Turizm yalnız insanların istirahət və səyahət etməsinə xidmət etmir, eyni zamanda ölkələrin iqtisadi inkişafına, beynəlxalq əlaqələrinin genişlənməsinə və milli mədəniyyətin tanıtılmasına mühüm təsir göstərir. Bir çox ölkələr kimi Azərbaycan da turizm sektorunun inkişafına xüsusi diqqət yetirir və bu sahəni iqtisadiyyatın əsas istiqamətlərindən birinə çevirməyə çalışır. Azərbaycan zəngin təbii sərvətləri, qədim tarixi abidələri, rəngarəng milli-mədəni irsi və əlverişli coğrafi mövqeyi ilə turizm baxımından böyük potensiala malikdir. Ölkəmizdə mövcud olan dağlıq ərazilər, meşələr, Xəzər dənizi sahili, mineral bulaqlar və müxtəlif iqlim şəraiti turistlərin marağına səbəb olur. Bununla yanaşı, Azərbaycanın qədim şəhərləri, milli mətbəxi, musiqisi və adət-ənənələri ölkəyə gələn xarici turistlərin diqqətini cəlb edir.

Əsas hissə

Azərbaycan turizm sahəsinin inkişafı üçün böyük imkanlara malik ölkələrdən biridir. Ölkənin zəngin təbiəti, müxtəlif iqlim şəraiti və qədim tarixi abidələri turistlərin diqqətini cəlb edir. Xüsusilə Qəbələ, Şəki, Quba, Naftalan və Bakı kimi bölgələr turizm baxımından daha çox seçilir. Bu ərazilərdə həm

təbiət turizmi, həm sağlamlıq turizmi, həm də mədəni turizm inkişaf etmişdir. Son illərdə dövlət tərəfindən turizmin inkişafı üçün mühüm layihələr həyata keçirilmişdir. Yeni hotellərin tikilməsi, yolların yenilənməsi, hava limanlarının istifadəyə verilməsi və turizm komplekslərinin yaradılması ölkəyə gələn turistlərin sayının artmasına səbəb olmuşdur. Bundan əlavə, Formula 1 yarışları, beynəlxalq forumlar və idman tədbirləri Azərbaycanın dünyada tanınmasına müsbət təsir göstərmişdir.

Turizmin inkişafı ölkə iqtisadiyyatına da böyük fayda verir. Bu sahə yeni iş yerlərinin açılmasına, xidmət sektorunun genişlənməsinə və dövlət gəlirlərinin artmasına kömək edir. Eyni zamanda turizm Azərbaycanın milli mədəniyyətinin və adət-ənənələrinin dünyaya tanıtılmasında mühüm rol oynayır. Lakin bu sahədə müəyyən problemlər də mövcuddur. Bəzi bölgələrdə xidmət keyfiyyətinin aşağı olması, reklam işlərinin zəif aparılması və qiymətlərin yüksək olması turistlərin sayına mənfi təsir göstərir. Bu problemlərin aradan qaldırılması üçün xidmət səviyyəsinin artırılması, peşəkar kadrların hazırlanması və turizm obyektlərinin daha geniş şəkildə tanıtılması vacibdir. Azərbaycan böyük turizm potensialına malik ölkələrdən biridir və son illərdə bu sahədə nəzərəcarpacaq inkişaf müşahidə olunur. Bununla belə, turizm infrastrukturunu və göstərilən xidmətlərin səviyyəsinin daha da yüksəldilməsi üçün hələ görüləcək xeyli iş mövcuddur [5].

Turizm infrastrukturunu, turistlərin ölkəyə gəlməsinə və ölkədə qalması üçün lazım olan bütün zəruri təminatları əhatə edir. Bu təminatlar arasında, mənzil və otellər, mətbəx və restoranlar, transport xidmətləri, keyfiyyətli su, elektrik, internet kimi bəzi infrastruktur xidmətləri sayıla bilər. Azərbaycan, turizm infrastrukturunun inkişafı üçün yüksək potensiala malikdir və son illərdə ölkəmizdə turizm sektoruna yatırımlar artıb. Buna baxmayaraq, ölkənin turizm sektorunun daha da inkişaf etməsi üçün turizm infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi mühüm əhəmiyyət daşıyır. Bu istiqamətdə yüksək səviyyəli otellərin, restoranların və turistlərin rahatlığını təmin edən digər xidmət obyektlərinin sayının artırılması vacibdir. Eyni zamanda turizm sahəsinin inkişafı üçün infrastruktur layihələrinə investisiyaların cəlb olunması və bu sahəyə daha çox diqqət yetirilməsi zəruridir. Son dövrlərdə Azərbaycanda turizm sahəsində bir sıra yeniliklər həyata keçirilmiş və ölkəmizin beynəlxalq turizm bazarında tanınması istiqamətində mühüm addımlar atılmışdır. Bu istiqamətlərin davamlı şəkildə inkişaf etdirilməsi və daha da gücləndirilməsi ölkəmizin turizm potensialından daha səmərəli istifadə etməyə və bu sahənin gələcəkdə daha da inkişafına şərait yaradacaqdır [2].

Azərbaycan zəngin tarixi keçmişi, müxtəlif təbii landşaftları və özünəməxsus mədəni irsi ilə turizm sahəsində böyük imkanlara malik ölkələrdən biridir. Ölkənin əlverişli coğrafi mövqeyi, iqlim müxtəlifliyi və Şərqlə Qərbin kəsişməsində yerləşməsi onu həm yerli, həm də xarici turistlər üçün cəlbedici edir. Son illərdə ölkəmizin inkişafında mühüm mərhələ olan Vətən müharibəsində qazanılan qələbə və suverenliyin tam bərpası turizm sahəsində də yeni perspektivlər açmışdır. İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılan

genişmiqyaslı bərpa və quruculuq işləri bu regionların gələcəkdə mühüm turizm mərkəzlərinə çevriləcəyinə zəmin yaradır. Bu ərazilərdəki zəngin təbiət, mineral bulaqlar, dağlıq relyef, biomüxtəliflik və tarixi-mədəni abidələr turizm üçün böyük potensial formalaşdırır [7]. Xüsusilə Şuşa, Laçın, Kəlbəcər, Ağdam, Hadrut və digər bölgələrdə yaradılan yeni infrastruktur və planlaşdırılan turizm marşrutları bu regionların yaxın gələcəkdə ölkənin əsas turizm istiqamətlərindən birinə çevriləcəyini göstərir. Dövlət tərəfindən həyata keçirilən bərpa və inkişaf layihələri bu ərazilərin müasir standartlara uyğun şəkildə yenidən qurulmasına və turizm baxımından istifadəyə verilməsinə şərait yaradır. Bu proseslər Azərbaycanın turizm xəritəsini daha da genişləndirərək ölkənin ümumi turizm potensialını gücləndirir.

Ancaq mövcud potensial da kifayət qədər tutumludur. Məsələn, Xəzər dənizi sahili boyunca yerləşən çimərliklər ölkəmizin yay turizmi üçün böyük imkanlar yaradır. Eyni zamanda Böyük Qafqaz dağlarında yerləşən Şahdağ Turizm Kompleksi və Tufandağ Qış-Yay Turizm Kompleksi kimi mərkəzlər qış idman növləri və dağ turizmi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Bu ərazilər həm yerli, həm də xarici turistlərin istirahəti üçün əlverişli şəraitə malikdir. Bundan əlavə, Azərbaycanın sağlamlıq və müalicə turizmi də inkişaf etməkdə olan sahələrdəndir. Naftalan nefti ilə müalicə, istifadəyə verilməsi planlaşdırılan İstisu kurortu və Qalaaltı sanatoriyası kimi məkanlar sağlamlıq turizmi üçün böyük potensial yaradır. Bu bölgələr təbii resursları ilə insanların sağlamlığının bərpasına xidmət edir. Son illərdə ekoturizm və kənd turizmi də daha çox aktuallaşmışdır. Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində təbiətlə sıx əlaqəli istirahət formaları turistlər tərəfindən maraqla qarşılır. Dağ kəndləri, milli mətbəx nümunələri və yerli həyat tərzini bu turizm növünü daha cəlbedici edir. Tarixi və mədəni turizm sahəsində isə UNESCO-nun Dünya İrs Siyahısına daxil edilmiş Qobustan Qayaüstü Rəsmləri Qoruğu, Şəki Xan Sarayı və Bakıdakı İçərişəhər kimi abidələr xüsusi əhəmiyyət daşıyır [6]. Bu yerlər Azərbaycanın qədim tarixini və mədəniyyətini əks etdirən əsas turizm obyektləri hesab olunur. Ötən il reallaşan COP29 tədbiri isə ölkənin turizm imicində yeni mərhələ sayıla bilər.

Statistik göstəricilərə əsasən, cari ilin yanvar–avqust aylarında Azərbaycana 183 ölkədən təxminən 1343,7 min əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxs səfər etmişdir ki, bu da əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 33,8% artım deməkdir. Müqayisəli dövr üzrə MDB ölkələrindən gələn turistlərin sayı 1,6 dəfə artaraq 549,4 min nəfərə çatmış, Avropa İttifaqı ölkələrindən gələnlərin sayı 37,8% artaraq 67,6 min nəfər olmuşdur. Bunun əksinə olaraq, körfəz ölkələrindən gələnlərin sayında 10,2% azalma müşahidə olunaraq 228,4 min nəfər təşkil etmişdir. Bu göstəricilər ölkədə turizm axınının ümumilikdə artdığını və Azərbaycanın beynəlxalq turistlər üçün daha cəlbedici istiqamətə çevrildiyini göstərir. Turizmin inkişafı yalnız xarici ziyarətçilərin sayının artmasına deyil, eyni zamanda regionlarda məşğulluğun yüksəlməsinə, yeni iş yerlərinin yaradılmasına və xidmət sektorunun genişlənməsinə də şərait yaradır [3]. Bu səbəbdən

turizm sahəsinin inkişafı dövlətin sosial-iqtisadi siyasətində mühüm prioritet istiqamətlərdən biri kimi çıxış edir.

Azərbaycanın turizm sektoru son illərdə inkişaf etsə də, bu sahədə hələ də müəyyən çətinliklər qalmaqdadır. Əsas problemlərdən biri bəzi bölgələrdə turizm infrastrukturunun tam inkişaf etməməsidir. Yol infrastrukturunun zəif olduğu ərazilər, kifayət qədər hotellərin və istirahət mərkəzlərinin olmaması turistlərin rahatlığını azaldır və bu da ümumi turist axınına təsir göstərir. Digər mühüm problem xidmət səviyyəsi ilə bağlıdır. Bəzi turizm obyektlərində peşəkar kadrların çatışmazlığı, xidmət keyfiyyətinin beynəlxalq standartlara tam cavab verməməsi turistlərin məmnunluğuna mənfi təsir edə bilər. Eyni zamanda bəzi bölgələrdə qiymətlərin nisbətən yüksək olması da turistlərin seçimlərinə təsir edən amillərdəndir. Bundan əlavə, turizm potensialının beynəlxalq səviyyədə tanınması sahəsində də müəyyən boşluqlar mövcuddur. Reklam və marketinq işlərinin kifayət qədər geniş aparılmaması Azərbaycanın bəzi turizm bölgələrinin xarici turistlər tərəfindən az tanınmasına səbəb olur. Bu problemlərin aradan qaldırılması üçün bir sıra tədbirlərin həyata keçirilməsi vacibdir. İlk növbədə, turizm infrastrukturunun inkişafı, yeni hotellərin, istirahət mərkəzlərinin və nəqliyyat şəbəkəsinin genişləndirilməsi önəmlidir. Eyni zamanda turizm sahəsində çalışan kadrların peşə hazırlığının artırılması, xidmət standartlarının yüksəldilməsi və beynəlxalq təcrübənin tətbiqi mühüm rol oynayır. Digər tərəfdən, ölkənin turizm potensialının daha geniş tanınması üçün güclü reklam və marketinq strategiyalarının həyata keçirilməsi zəruridir. Sosial media platformaları və beynəlxalq turizm sərgilərində iştirak bu sahədə mühüm nəticələr verə bilər.

Azərbaycan turizminin gələcək inkişafında dövlət dəstəyinin davam etdirilməsi əsas istiqamətlərdən biri hesab olunur. Dövlət tərəfindən həyata keçirilən siyasət turizm infrastrukturunun genişləndirilməsinə, regionların inkişafına və ölkənin beynəlxalq turizm bazarında rəqabət qabiliyyətinin artırılmasına yönəlmişdir. Bu çərçivədə yeni hotellərin, istirahət mərkəzlərinin və turizm komplekslərinin yaradılması, həmçinin nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi mühüm rol oynayır [1]. Eyni zamanda dövlət strategiyaları turizm sektorunun planlı və davamlı inkişafını təmin edir. Sadələşdirilmiş viza rejimi və elektron viza sistemi ölkəyə gələn xarici turistlərin sayının artmasına şərait yaradır. Regionlarda turizm potensialının istifadəyə verilməsi və yerli əhəlinin məşğulluğunun artırılması da dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindəndir. Bu tədbirlər nəticəsində turizm sektoru iqtisadiyyatın vacib sahələrindən birinə çevrilir.

Turizm sahəsinin inkişafı üçün qanuni və maliyyə təminatının yanı sıra, turizm sahəsində təhsil və təcrübə sahibi insanların sayının artırılması da vacibdir. Azərbaycanda turizm sahəsinin inkişafı üçün qanuni və maliyyə təminatının yanı sıra, turizm sahəsində təhsil və təcrübə sahibi insanların sayısının artırılması və turizm məhsullarının və tədbirlərinin tanıtımı üçün geniş reklam kampaniyalarının təşkil

edilməsi vacibdir. Bu addımların hər biri, turizm sahəsindəki iş imkanlarının artırılması, iqtisadiyyatın canlandırılması və ölkənin turizm potensialının genişləndirilməsi üçün kritik əhəmiyyətə malikdir [4].

Bu tədbirlərin hər biri turizm sektorunun inkişafına mühüm töhfə verir və nəticə etibarilə ölkənin iqtisadiyyatının güclənməsinə, sosial mühitin yaxşılaşmasına və digər sahələrin inkişafına müsbət təsir göstərir. Bununla yanaşı, turizm sahəsinin daha da irəliləməsi üçün daha sistemli və effektiv strateji yanaşmaların tətbiqi zəruri hesab olunur. Araşdırmalar göstərir ki, turizmin inkişafı iqtisadi aktivliyi artırır, yeni iş yerlərinin yaranmasına şərait yaradır və regionlarda məşğulluğun yüksəlməsinə səbəb olur. Bu baxımdan turizm sahəsinə daha çox diqqət yetirilməsi və məqsədyönlü inkişaf tədbirlərinin həyata keçirilməsi vacibdir. Ümumilikdə, atılan və gələcəkdə atılacaq addımlar Azərbaycanın turizm potensialının daha da genişlənməsinə, ölkəyə daha çox turistin cəlb olunmasına və turizm sektorunun davamlı inkişafına şərait yaradır.

Nəticə

Ümumilikdə aparılan təhlil göstərir ki, Azərbaycan turizm sahəsinin inkişafı üçün olduqca böyük potensiala malik ölkələrdən biridir. Ölkənin təbii-coğrafi müxtəlifliyi, zəngin tarixi və mədəni irsi, eləcə də müxtəlif turizm növlərinin (yay, qış, müalicə, ekoturizm və mədəni turizm) mövcudluğu bu sahənin geniş inkişaf imkanlarını ortaya qoyur. Son illərdə həyata keçirilən dövlət proqramları, infrastruktur layihələri və beynəlxalq tədbirlər turizm sektorunun inkişafına mühüm töhfə vermiş, ölkənin global turizm bazarında tanınmasını gücləndirmişdir. Eyni zamanda işğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılan bərpa və quruculuq işləri gələcəkdə yeni turizm istiqamətlərinin formalaşmasına şərait yaradır. Bununla yanaşı, mövcud problemlərin – xidmət keyfiyyəti, tanıtım işləri və infrastrukturun bəzi bölgələrdə zəifliyi kimi məsələlərin aradan qaldırılması turizm sektorunun daha da inkişafı üçün vacib hesab olunur.

Nəticə olaraq demək olar ki, dövlət dəstəyinin davam etdirilməsi, investisiyaların artırılması və müasir turizm standartlarının tətbiqi Azərbaycanın turizm potensialını daha da gücləndirəcək, ölkəni regionun və dünyanın mühüm turizm mərkəzlərindən birinə çevirəcəkdir. Bundan əlavə, turizm sahəsinin inkişafı təkcə iqtisadi göstəricilərin yüksəlməsinə deyil, həm də ölkənin beynəlxalq imicinin güclənməsinə xidmət edir. Müasir texnologiyaların tətbiqi, rəqəmsal marketinqin genişləndirilməsi və turizm xidmətlərinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması bu sahənin dayanıqlı inkişafını təmin edən əsas amillərdəndir. Eyni zamanda yerli əhalinin turizmə cəlb olunması və regionlarda sahibkarlığın inkişafı sosial rifahın yaxşılaşmasına müsbət təsir göstərir. Buna görə də turizmin inkişafı gələcəkdə Azərbaycanın prioritet istiqamətlərindən biri olaraq qalacaqdır.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısı

1. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Turizm Agentliyi – <https://tourism.gov.az>

2. Musayev, R. (2021). Azərbaycanca Turizmin İnkişafında Dövlət Tərəfinin Rolu. Turizm və Məişət İdarəetməsi Jurnalı, 27(1), 33-45.
3. N.Nəsirli, Müasir Azərbaycanca turizmin inkişaf perspektivləri (məqalə) 2026.
4. Samadov, F., İsmayılov, V., & Abdullayeva, N. (2021). Turizmin Azərbaycanın İqtisadiyyatına Təsiri: Əsas Göstəricilərin Analizi. Turizm və Məişət İdarəetməsi Jurnalı, 9(1), 1-11.
5. Şirinova, F. (2021). Turizm sahəsində Azərbaycanın regionallaşması problemləri və perspektivləri. İqtisadiyyat, İnkişaf və Məşğulluq, 7(2), 32-40.
6. <https://tourismboard.az/>
7. <https://bizim.media/az/cemiyyet/254284/azerbaycanda-turizm-sektorunun-nkaf-perspektvlr/>

ABSTRACT

PROSPECTS FOR TOURISM DEVELOPMENT IN AZERBAIJAN

Ramazan Shahmammadov

Azerbaijan University of Tourism and Management

The development prospects of the tourism sector in Azerbaijan are the main research topic of this article. The country's rich nature, ancient historical monuments, national traditions and favorable geographical location create important opportunities for the development of tourism. In recent years, projects implemented by the state, the construction of modern hotels and tourist complexes, and the renovation of road and transport infrastructure have created conditions for the further development of this sector. At the same time, the organization of international events has had a positive impact on the recognition of Azerbaijan as a tourist country and the increase in the number of tourists visiting the country. The article also considers the existing difficulties in the tourism sector and ways to overcome them. In general, the tourism sector occupies an important place in the economy of Azerbaijan and has wider development opportunities in the future. Proper use of existing opportunities and continued state support will create conditions for the further development of the tourism sector in the future, bringing great income to the country's economy and turning Azerbaijan into one of the international tourism centers.

Keywords: *tourism; tourism development; development prospects; country tourism; potential; infrastructure*

АННОТАЦИЯ

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В АЗЕРБАЙДЖАНЕ

Рамазан Шахмадов

Азербайджанский университет туризма и менеджмента

Основная тема данной статьи – перспективы развития туристического сектора в Азербайджане. Богатая природа страны, древние исторические памятники, национальные традиции и благоприятное географическое положение создают важные возможности для развития туризма. В последние годы государственные проекты, строительство современных гостиниц и туристических комплексов, а также реконструкция дорожной и транспортной инфраструктуры создали условия для дальнейшего развития этого сектора. Одновременно с этим организация международных мероприятий оказала положительное влияние на признание Азербайджана как туристической страны и увеличение числа туристов, посещающих страну. В статье также рассматриваются существующие трудности в туристическом секторе и пути их преодоления. В целом, туристический сектор занимает важное место в экономике Азербайджана и имеет более широкие возможности для развития в будущем. Правильное использование существующих возможностей и постоянная государственная поддержка создадут условия для дальнейшего развития туристического сектора в будущем, принеся значительный доход экономике страны и превратив Азербайджан в один из международных туристических центров.

Ключевые слова: *туризм; развитие туризма; перспективы развития; национальный туризм; потенциал; инфраструктура*

